

GEEF ONS HEDEN ONS DAGELIJKS BROOD

Serie Onze Vader

Hoe bijzonder is het dat een moslim voor mag gaan in een kerk. Elke keer weer ben ik dankbaar voor de ruimte die ik krijg om banden met verwante geloofsgemeenschappen aan te halen. Want moslims en christenen zijn verwant aan elkaar. Wij zijn broeders en zusters, ondanks onze verschillen, die er ook gerust mogen zijn. Wij zijn broeders en zusters.

...

“Geef ons heden ons dagelijks brood”.

Een prachtige regel uit het Onze Vader. Ik heb er veel over mogen nadenken toen ik door Claartje Kruijff werd uitgenodigd om samen met een protestant, een katholiek en een jood daar iets van te vinden. Ik ben moslim en heb mijn eigen taal, mijn eigen verhalen en mijn eigen associaties. Maar wonderwel lukte het ons om al snel gemeenschappelijke grond te vinden onder deze en andere regels uit het Onze Vader. Dat deden we niet zelden bij het nuttigen van een stuk...brood!

Kan een menselijke lichaam zonder brood? Het antwoord daarop is ja, ook al wordt het natuurlijk afgeraden. Brood heeft niet voor niets een prominente plek in de Schijf van Vijf. Het is gezond voor ons lichaam, mits met mate geconsumeerd. En kan een menselijke ziel zonder brood leven? Een ziel heeft geen lichaam, maar heeft ook zo haar behoeften. De ziel kent een unieke eigen voeding. De ziel wordt gevoed door voedsel dat niet tastbaar is: zij heeft geestelijk brood nodig.

Wat is geestelijk brood? Alles dat niet tastbaar is, zoals zang en muziek. Het aanschouwen van schoonheid. De emoties van liefde. Elkaar vergeven. Of steunen als het nodig is. Een luisterend oor. Een compliment. Het gevoel van vertrouwen ervaren. Alles wat het innerlijk van mensen en doet oplichten is voedsel voor de ziel. Muziek, Schoonheid, Liefde, Vertrouwen, Licht... die zijn ons wat mij betreft rechtstreeks door God geschonken. En Brood hoort daar ook bij.

Het is niet zo vreemd dat profeten tot de meest gastvrije mensen behoorden. Aan tafel, waar gasten, gastheren en gastvrouwen samenzijn, komen immers ook lichaam en ziel samen. In het gesprek aan tafel ontstaat genegenheid. Er worden woorden van dank uitgesproken. Gods naam wordt aangeroepen. De maaltijd is god en de mensen doen goed. Brood wordt letterlijk gebroken. Met andere woorden: Gods genade wordt letterlijk gedeeld.

En het zaadje van Gods aanwezigheid wordt zo geplant in andermans hart. Of het een mooie volkoren graan wordt is dan aan de ander, maar wij hebben slechts doorgegeven wat eerder aan ons gegeven is. De stamvader van joden, christenen en moslims is Abraham – en hij was een van de gastvrijen. Tijdens zijn lange reizen vergat hij nooit zijn schaarse voedsel te delen met zijn reisgenoten. Abraham was namelijk nooit alleen op reis. God wandelde met hem mee. Hij werd weleens bezocht door engelen, die dan vermomd als mensen polshoogte kwamen nemen.

Abrahams fysieke reis was ook een geestelijke en spirituele reis. Hij was voorbestemd om vader van volkeren te worden en dat gebeurt niet zomaar van de ene op de andere dag. Volgens de islamitische traditie was Abraham ook een leerling. Hij was niet opeens volmaakt en wijs. Hij was een zoeker, en eerst zelfs een afgodendienaar. Abraham knielde in zijn jonge jaren voor de houten en stenen beelden van zijn voorvaderen. De Koran bevat een tot de verbeelding sprekend verhaal over hoe Abraham, groot profeet van God, tot het geloof in de ene God gekomen is. Abraham had dit geloof in de Ene God dus niet van thuis uit mee. Hij groeide op in een 'normaal' gezin van zijn tijd, een gezin van afgodenaanbidders. Meer nog, zijn oom vervaardigde zelfs die beelden.

Maar al vroeg stelde Abraham daar vragen over: hoe kan men nu een beeld aanbidden dat men zelf maakt? Hij sprak er zijn oom op aan, maar die wees Abraham terecht. Hij sprak er mensen in het dorp op aan, en ook die wezen hem terecht. Het verhaal gaat dat Abraham in zijn kamer op een van die dagen een schoteltje water aantrof met daarnaast een stuk brood. Hij at ervan en bedankte de lege ruimte om hem heen. Op een avond, trok de jonge Abraham naar de bergen. Daar observeerde hij het vallen van de avond. Geleidelijk aan werden in de donker wordende hemel de sterren zichtbaar. En Abraham bedacht hoe sommige mensen de sterren als goden aanbaden en vroeg zich af of dat God kon zijn. Maar al snel kwam de maan op – en de maan deed het licht van de sterren verbleken.

Nee, de sterren waren niet als God. Hij keerde naar huis terug en trof weer een schoteltje aan met daarnaast een stuk brood. Hij at ervan, liep naar buiten en keek omhoog. Hij bedankte de uitgestrekte hemel voor de maaltijd. Hij werd de volgende ochtend wakker met een nieuwe gedachte. Sommigen aanbidden de maan als god, bedacht hij – zou dat dan God zijn? Maar al snel kwam de zon op, en daarbij verbleekte dan weer de maan. Abraham keerde die avond na een dag arbeid weer terug naar zijn huis en nam een hapje van een nieuw stuk brood. Waar kwam dat toch steeds vandaan?

Hij viel in een diepe slaap en bij het wakker worden wist hij wat hem te doen stond. Die zon, die de maan deed verdwijnen en eigenlijk bron was van al het leven op aarde, was 's avonds ook gewoon weer weg. Zelfs de zon ging opnieuw onder! De jonge Abraham besloot dat noch de sterren, noch de maan, noch de zon god konden zijn, maar dat God diegene was die al die hemellichamen gemaakt had. Niet de schepping, maar de Schepper Zelf was het waard om aangeroepen en aanbeden te worden. Hij besloot de houten en stenen beelden van zijn gemeenschap een voor een kapot te slaan. Maar hij liet de grootste staan en toen de geestelijken zagen wat hij had gedaan, riepen ze hem ter verantwoording: "Wat heb jij met onze goden gedaan, Abraham?" En Abraham antwoordde: "Vraag het deze grote god van steen, die nog over is gebleven, misschien weet hij wel het antwoord."...

Dit ogenschijnlijk kinderlijke verhaal is natuurlijk een metafoor voor de ontwikkeling van de menselijke ziel. Sterren maken indruk op kinderen en zij spreken al fonkelend tot de verbeelding van de nieuwsgierige ziel. Je kunt sterren echter alleen maar tellen en ze staan mijlenver van ons af. De maan geeft niet zelf licht, maar reflecteert het licht van de zon en heeft zo al wat meer invloed op de aarde. De jongvolwassen ziel spiegelt met andere woorden, net als de maan, wat het meekrijgt van anderen. De jongvolwassen ziel doet en handelt vooral nog wat het uit de eigen cultuur meekrijgt, met een beperkte eigen wil. Maar dan is daar de zon! En die zon is bron van leven zelf. De volgroeide ziel is nu zelf in staat om het eigen leven vorm te geven en van waarde te zijn voor het leven van anderen.

De bron van de ontwikkeling van onze ziel is God zelf, zo leert het verhaal ons. God begeleidt ons van de wieg tot het graf vanwege Zijn levensadem die in onze borst woont. Hij tikt telkens weer onze ziel wakker zodat wij diverse stadia in ons leven kunnen doorlopen, met vallen en opstaan. Wij hebben de keuze, het is aan ons, om vervolgens steeds de volgende stap in die ontwikkeling te maken.

Abraham at tussen de diverse stadia van zijn geestelijke en spirituele ontwakings steeds een stukje brood en dronk er water bij. Geestelijk voedsel. Hij aanschouwde de schepping en ontwaarde in de schepping alleen al het mysterie van God. Hij besloot het geloof van zijn voorvaderen te verlaten zelf een echo van God te zijn. Hij besloot de houten en stenen beelden kapot te slaan. De oude gebruiken, de culturele belemmeringen, de tradities veegde hij opzij. En toen pas ging hij op reis door diverse landen om vader te worden van vele volkeren.

Ik als klein mens, u als klein mens, wij als kleine gemeenschap in dit huis van God, hebben de gave om ons te verwonderen net als Abraham. Als wij naar een heldere sterrenhemel kijken spreekt ons hart. Als wij een volle maan aanschouwen zijn we even stil. En als we de ondergaande, rode zon gadeslaan zijn we verwonderd, gelukkig.

Laten we de hemellichamen vervangen met iets anders. Als we in plaats van de sterren naar onze kinderen kijken, wat voelen we dan? Vreugde, trots. We willen hen beschermen tegen het kwaad en tegen leed. Zullen we dan ook kijken naar de ontheemde kinderen van anderen? Zullen we dan ook kinderen beschermen die niet op ons lijken? Zullen we onszelf beloven dat wij hun sterren niet laten uitdoven? Als we in plaats van de maan naar onze buurt kijken, wat zien we dan? Orde, rust, overzicht. Zullen we dan ook kijken naar de samenlevingen waar er chaos heerst? Waar oorlog vele generaties letterlijk verwoest en van de aarde wegvaagt? Waar de ene na de andere klimaatramp mensen terugwerpt in de tijd? Zullen we beloven dat we ons licht ook op hen laten schijnen en onze welvaart met hen delen?

Als we in plaats van de zon naar ons godsgeloof kijken, wat leren we dan? Dat ons geloof het beste is? Dat er maar één manier van verlossing is? Dat andere godsdiensten een bedreiging zijn voor onze normen en waarden? Zullen we elkaar beloven dat we iedereen een weg naar God gunnen? Ik geloof in dit motto: De spiegel der waarheid viel uit de hemel en spatte in duizend scherven op aarde uiteen. Een ieder die een scherp wist te bemachtigen riep triomfantelijk: Ik heb de spiegel der waarheid.

Laten we accepteren dat we slechts een scherp hebben in plaats van de hele waarheid. En als we geloven – met een oprecht geloof – dat andere mensen, volken en culturen ook een scherp van die hemelse waarheid bezitten, dan kan er iets van een ontmoeting plaatsvinden. En kunnen er scherven gelijmd worden, zodat we meer van God mogen ervaren en van elkaar kunnen leren.

Abraham was kind, toen jongvolwassen en eindigde als wijs mens, met een hemelse missie. In elk stadium van dat proces ontving hij brood. Brood als verbinding tussen hemel en aarde. Voedsel voor de ziel. De ziel huist niet voor niets in een lichaam. God huist in ons. Als God via Jezus mens is geworden, waarom worden wij dat ook niet via onszelf? Wij veroorzaken veel leed zelf. Maar wij zijn ook in staat om het meest schone, pure, zuivere, nobele en inspirerende op aarde te realiseren. Of we dat willen doen en hangt af van de kwaliteit van onze ziel. Ik hoef alleen maar te kijken naar de volharding bij de mensen van het #Kerkasiel. Ik weet dan: ja, Abraham zou trots geweest zijn op deze christenen die in hun kerk letterlijk het brood hebben gedeeld met vluchtelingen, reizigers in een onzeker leven.

"Geef ons heden ons dagelijks brood."

In de Koran zeg ik: leid ons dagelijks op de juiste weg. Elke dag weer. De weg van hen die U genade geschonken heeft. De weg van hen die Uw brood hebben mogen ontvangen.

Enis Odaci